

FITRATA UYGUN EKONOMİK SİSTEM

Bu yazıda kapitalizme ve Komünizme kısaca değindikten sonra, bozulmuş dengelere dikkat çekecek ve fitrata uygun ekonomik sistemin nasıl olacağını anlamaya çalışacağız.

Üç asırdan fazladır güç odakları, altın ve gümüşten üretilen parayı, kâğıda dönüştürüp üzerine yazdıkları değerle dolaşıma çıkardılar. Bununla yetinmediler, sırf kayıtlarda olan ve hesaptan hesaba nakil ile kullanılan hayalî paralar ürettiler. Basın ve yayın organları vasıtasıyla sürekli korku pompalayarak paraların, ol-

mayan değerleriyle oynayıp bütün dünyayı sömürmeye başladılar. Onları faizli borç olarak verdikleri için hem maliyetlerin hem de para arzının artmasıyla ortaya çıkan enflasyonu da bir sopa gibi kullanmaya başladılar. Böylece fitrat bozuldu, tabiat kirlendi ve borç yükü altında ezilen insanların yalnızlığa terk edilmesi yüzünden aileler dağıldı.

Para, her hücreye, ihtiyacı olan oksijeni ve işlenmiş gıdayı götürüp onun ürettiğini de ilgili yerlere taşıyan kan gibi olmalıdır. Kanı vücutta Allah yaratmıştır. Para da Allah'ın yarattığı altın ve gümüşe dayalı olmalı; mal ve hizmeti, ilgili yerlere götürmek için sürekli dolaşımda tutulmalıdır.

Hücreler kan, insanlar da para üretemezler. Faiz sözleşmesi, üretilmeyecek olan parayı almak için yapıldığından dengeleri bozmuş; ekonominin, tabiatın ve insanlığın ölümüne yol açmıştır.

Tabiattaki her varlık gibi insan da Allah'ın ayetidir; kendini ve Allah'ın yarattığı kitap olan tabiatı daima okur. Allah'ın yarattığı Kitab'ı, indirdiği Kitap ile birlikte okuyarak insanları evrensel doğrular etrafında toplamak ve "Denge Çağı" nı kurmak gerekir.

Kapitalizm

Kapital (capital) Fransızca sermaye demektir. Kapitalizm de sermayeye dayalı ekonomik sistemin adıdır. Sermaye sahibi, zarar etmek istemediğinden parasını faizli borç olarak vermeyi tercih eder. Bu yüzden kapitalizm, borca dayalı ekonomik sistem diye tarif edilebilir.

Eskiden para, altın ve gümüşten üretildiği için ağırlık ve ayarı önemliydi. O konuda sarraflara güvenilir, para onlara emanet edilir ve bir belge alınırdı. Mesela Basra'da kurulan pazarlarda herkes parasını sarrafa vererek yerine çek^[1] (الصك) alır ve aldığı malın bedelinin ödenmesini ona havale ederdi.^[2] Batı'da bu işi yapanlara banker, verdikleri belgelere de banknot denirdi. Altına çevrilebildiği için çek ve banknotlara güvenilirdi. Bu güven, onların para gibi dolaşmasını sağladı.

Banknotların benimsendiğini, altının fazla talep edilmediğini gören bankerler, borç isteyenlere banknot vererek karşılığı olmayan kâğıtları piyasaya para gibi sürdü ve faiz geliri elde ettiler^[3].

Devlete olan güvenin bankere güvenden fazla olması İngilizleri harekete geçirdi ve 1694'te Merkez Bankasını kurup^[4] altın karşılığında Sterlin bastılar. Sterlinin uluslararası kabul görmesi, İngiltere'yi dünya ekonomisinin lideri yaptı.

Zamanla Sterlinin saltanatı sarsıldı ve 1944'te Bretton Woods anlaşmalarıyla Amerikan Doları altına çevrilebilen tek para sayıldı ve Sterlinin yerini aldı. Bir süre sonra Amerikan ekonomisi de bozuldu. Sattığı mallardan daha fazlasını almaya başlayınca dünyada Dolar çoğaldı. Doları altınla değiştirenlerin de çoğalması yüzünden Amerikan altın rezervleri azalmaya başlayınca Başkan Nixon, 1971'de Doların altına çevrilebilirliğine son verdi.^[5] Böylece altına karşılık çıkarılan kâğıt para kalmadı. Bugün Doların, Euronun veya başka bir kâğıt paranın gerçek değeri, hurda değerinden fazla değildir.

Gerçekte bir değeri olmamasına rağmen Merkez Bankaları, Amerikan Dolarını altın gibi rezerv para sayıp kar-

şılığında para basmaya devam etmektedirler. Bankalar da merkez bankalarının parasını rezerv para sayıp kâğıt dahi olmayan ve sadece banka kayıtlarında bulunan hayali paraları, her geçen gün daha fazla üretince aldıkları faiz, dolaşımdaki paranın kat kat üstüne çıktı. Mesela T.C. Merkez Bankası ve BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) internet sitelerinde yer alan bilgilere göre 5 Şubat 2016 tarihi itibarıyla dolaşımda olan kâğıt ve madenî para miktarı 104 milyar TL'dir. 8 Şubat 2016 tarihi itibarıyla bankacılık sektörünün toplam kredisi 1.513.877.000.000 (Bir trilyon 513 milyar 877 milyon) TL'dir. Yani toplam paranın on dört buçuk katından fazlası faizli kredi olarak verilmiştir. Dolaşımda olan 104 milyardan sadece 10,5 milyarı bankaların kasalarında, kalanının, kişi ve kuruluşların ellerinde olduğu dikkate alınırsa bankaların, kasalarındaki paranın tam 144 katı hayali para ürettikleri ve olmayan bu parayı faizli borç olarak verdikleri ortaya çıkar.

Bu tarihte kredi faizi %12-13 civarındaydı. %12'ye göre yıllık faiz 181.7 milyar lira, %13'e göre de 196.8 milyar eder. Demek ki bankalar, kasalarındaki paranın 18 katından fazla faiz almaktadırlar. Buna gecikme faizleri de katılırsa miktar daha da artar. Bir de borcunu ödeyemediği için malları ellerinden alınanlar düşünülürse sömürünün boyutu daha iyi anlaşılır.

Ödenen faiz, maliyetlere eklendiği için fiyatlar artmakta, halk sıkıntıya girmekte, orta esnaf müşteri kaybetmekte, büyük iş yerleri de bundan etkilenmektedir. Doğan para ihtiyacı, faizli borç ile karşılandığı için devletler de dâhil herkes para babalarının kölesi haline gelmektedir.

Bu sistemde en zayıf konumda olanlar, para babalarıdır. Çünkü ellerindeki güç, sadece bir balondur. Patlar-

Başyazı

Prof. Dr. ABDULAZİZ BAYINDIR

sa geriye, hurda değerinden fazla değeri olmayan kâğıt parçaları kalır. Mesela ABD, Doları kaldırdığını ilan etse, havalarından geçilmeyen Dolar milyarlarca, beş para ya muhtaç hale gelirler.

Görüldüğü gibi faizli sistem, dünyayı bir yangın yerine, faizli para kullananları da birer uyuşturucu müptelasına çevirmiştir.

Komünizm

Komünistler, iktidara getirecekleri ve her şeye ortak edecekleri vadiyle işçi sınıfını harekete geçirir, başarılı olunca özel mülkiyet ve miras hakkını kaldırır, her şeyi tekellerine alırlar. Partinin en üst karar organı Politbüro'dur. Rusya'da Lenin ve Stalin, 7 kişilik Politbüro'nun ilk üyeleri arasındaydılar. Politbüro başkanı Sovyetler Birliği'nin de başkanı, savunma bakanı ise gizli polis örgütü KGB'nin şefiydi.

Kanun ve kural tanımadıkları için Lenin ve Stalin gibi diktatörler; ekonomik, sosyal, bilimsel, dini vs. alanlarda etkin veya engel gördükleri yüzbinlerce kişiyi öldürdü, halkı inim inim inlettiler.

Sovyetler Birliği'ni ekonomik açıdan ele alırsak, orada kolhoz denen ve üretim araçlarında ortaklığa dayanan tarım işletmeleri kuruldu ve 1969'da merkezi planlamaya bağlandı. Kolhozcu denen üyelere 1966'dan itibaren asgari ücret ve dönem sonunda, emeklerine göre üre-

timden pay verildi. Kolhozda her ailenin kendisine ait bahçesi, tarlası ve birkaç hayvanı olabiliirdi.^[6]

Kolhozlardan başka sovhozlar vardı. Bunlar, üretim araçları üzerinde devlet mülkiyetine dayalı tarım işletmeleriydi. 1918'den başlayarak istimlak edilen büyük topraklar üzerinde sovhozlar kuruldu. 1950'den sonra bunlar gerek sayı gerek alan bakımından sürekli büyüdü ve kolhozlardan daha yüksek bir tarım üretimi gerçekleştirdi. Çalışanlar, sovhoz yöneticisinin kararıyla işe alınırlar ve işten çıkarılırlardı. Aldıkları ücret yaptıkları üretime göre idi ama diğer devlet çalışanlarına göre daha azdı.^[7]

Lenin ve Stalin gibi diktatörler; ekonomik, sosyal, bilimsel, dini vs. alanlarda etkin veya engel gördükleri yüzbinlerce kişiyi öldürdü, halkı inim inim inlettiler.

Görüldüğü gibi işçileri her şeye ortak etme vaadiyle iktidara gelen komünistler de halkı bir başka şekilde köleleştirdiler.

Fıtrata uygun ekonomik sistem

İnsanın ve tüm varlıkların yapısını oluşturan, geliştiren ve değiştiren kanun ve kurallar bütününe fıtrat denir. Fıtrat, doğru bilginin kaynağıdır. Doğru din de fıtrattır. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Yüzünü dosdoğru bu dine, Allah'ın koyduğu Fıtrata çevir. O, insanları ona göre yaratmıştır. Allah'ın yaratığının yerini tutacak bir şey yoktur. İnsanların çoğu bilmeseyse de doğru din budur. (Rûm 30/30)

Yaratılan her şey Allah'ın ayetidir. Yaratılmış ayetlerden olan insan, indirilmiş ayetleri görür ve kavırsa onlarla bütünleşir ve onların da Allah'ın ayeti olduğunu anlar. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

سُئِرْهُمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَسْتَبَيِّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

Ayetlerimizi onlara, hem çevrelerinde hem de kendi içlerinde göstereceğiz, sonunda onun (Kur'ân'ın) gerçek olduğu onlar açısından iyice anlaşılacaktır. (Fussilet 41/53)

Bu sebeple katıksız olarak Kur'ân'dan öğrenilen her şey, insanı rahatlatır ve mutlu eder. Fitrata uygun ekonomik sistem de öyledir. Müslümanlar, uzun asırlardan beri Kur'ân'ı hayatlarından çıkardıkları için sistem bozulmuş ve çözüm üretemez olmuşlar; boşluğu, kapitalistler ve komünistler doldurmuştur.

Kölelik fitrata terstir

Fitrat, hür olmayı gerektirir. Çünkü her şeyin sahibi Allah'tır. Yaratan, besleyen, büyüten, kişiye şah damarından yakın olan ve her şeyi denetimi altında tutan O'dur. O, kendinden başkasına kul ve köle olmayı kesin olarak yasaklar. Allah'tan başkasına kulluk etmeyen kişi, hürriyetin doruk noktasına ulaşır. Bu sebeple her Müslüman, kıldığı namazın her rekâtında Allah'a şu sözü verir:

(Allah'ım!) Yalnız Sana kul olur ve yalnız Senden yardım dileriz. (Fatiha 1/5)

Dinin özü imandır. İmanın temeli de kalp ile tasdiktir. Kalp insanın iç dünyasıdır. İnsan burada alabildiğine hürdür. Hiçbir inanç, insana zorla kabul ettirilemez. En baskıcı rejimler dahi insanın kalbine hükmetmeyi başaramazlar. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Dinde zorlama olmaz. Doğru ile eğri birbirinden iyice ayrılmıştır. Kim azgınları tanımaz da Allah'a inanırsa, kopması imkânsız en sağlam kulpa yapışmış olur. Dinleyen ve bilen Allah'tır. (Bakara 2/256)

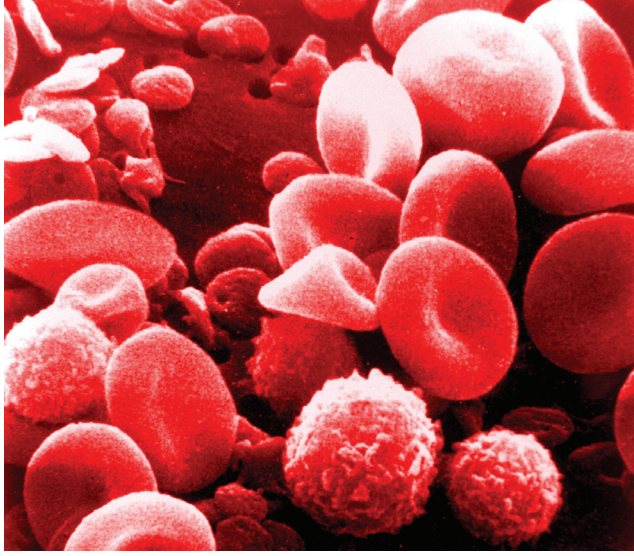
Kölelik ve cariyelik insan fitratına uymaz. Esirleri köle veya cariyeye yapmak ve cariyelerin cinselliğinden nikâhsız olarak yararlanmak Kur'ân'a ve Nebîmizin uygulamalarına terstir. Fakat Kur'ân'ın ikinci sıraya konmasıyla birlikte ayetler üzerinde dil kurallarına aykırı anlam kayması yapılarak yeni bir algı oluşturulmuş ve savaş esirlerini öldürmek, köleleştirmek ve cariyelerin cinselliğinden yararlanmak, Sünnî ve Şîî bütün mezheplerin ortak görüşü haline getirilmiştir.^[8]

Kredi sistemi fitrata terstir

Kredi kelimesi, Arapça kard (=القرض)'dan alınmıştır; geri almak üzere verilen mal veya para anlamına gelir. Türkçede karz şeklinde kullanılır. Faizsiz borca karz-ı hasen denir. Kredi sistemi faizli borca dayanır. Bu sistemde işlemler, bankalar aracılığı ile yürütülür.

Faizli borç, öteden beri bilinen bir uygulamadır. Öncele-ri, belli büyüklükte tasarrufu olanlar faizli borç verebilirken bankaların kurulması ile küçük tasarruf sahipleri de borç verebilir hâle gelmişlerdir. Onlar borcu bankaya verirler, bankada büyük fonlar oluşur ve uygun görülen kişilere kredi olarak verilir.

Kredi alanlar, verdikleri faizi maliyetlerine eklerler. Üretimden pazarlamaya kadar her safhada fiyatlara eklenen bu maliyet, fiyatları sürekli yükseltir. Tasarruf sahibinin alacağı faiz bundan düşük olur. Banka, kredi verdiği kişiden %10 faiz alırsa tasarruf sahibine %7 verir. Üretim sürecinin tüm aşamaları göz önüne alınırsa böyle bir ortamda fiyat artışı en az %10 civarında olur. Tasarruf sahibinin alacağı faiz, fiyat artışları karşısında yok olduğu gibi anaparadan da kaybı olur. Parasını bir kenarda saklayanların kaybı daha büyüktür. Faizin sebep olduğu fiyat artışları, halkın servetini hızla erittiği için

insanlar veresiyeye özendirilirler. Bir süre sonra birçok kimse borcunu ödeyemez hale gelir. Dükkânlar mal, bankalar para dolu olduğu halde piyasa durur ve darlık baş gösterir.

Toplumda girişimci azdır. Geri ödeyememe tehlikesi ve teminat gösterme zorunluluğu sebebiyle kredi alan girişimci sayısı daha da az olur. Böylece birkaç kişi bir yandan kredi yoluyla büyük bir sermayeye hükmetmeye başlarken diğer yandan da faiz yükü altına girerler. Yükü halka taşıtmak için büyük iş yerleri açıp reklâm yaparak piyasayı ele geçirmeye çalışırlar. Zamanla küçük iş yerleri kapanır. Toplum, kredi verenlerle alanlar arasında kalır. Aldığı krediyi ödeyemeyenler de balon gibi sönerler.

Halkın alım gücü düştükçe fiyatları aşağıya çekmek için kalite düşürülür. Bu sebeple faizli sistemde malların ve gıdaların kalitesi gittikçe düşer. Bu da başka sıkıntıların kaynağı olur.

Fitrat, paranın serbestçe dolaşmasını gerektirir

Paranın kendisi, hiçbir ihtiyacı karşılamaz. Ne yenir ne içilir ne de giyilir. Ama onunla her türlü ihtiyaç karşılanabilir. Bu sebeple para, damardaki kan gibi sürekli dolaşmalıdır. Dolaşımda olmayan para, dolaşımda olmayan kan gibi zarar vermeye başlar.

Kur'ân, biriktirmeyi değil; infakı emreder. Arapçada tünele "nafak" (النفق) denir.^[9] İnfak (انفاق) bir şeyi tünelden geçirmek gibidir. Kur'ân'da biriktirme ile ilgili emir yoktur,

bütün emirler infaka yani harcamaya yöneliktir. Kan, nasıl damarlardan geçip vücuda yayılırsa, gelir ve servet de infak yoluyla, yani harcama kanallarıyla topluma yayılır.

Dolaşımdaki para, uğradığı her kişinin işini görür. Kiminin borcunu öder, kimine mal alır, kimine üretim, kimine satış yaptırır, kimileri için de işçi ücreti olur. Üretimi artırıcı ve işsizliği azaltıcı etki yapar. Fakat bu süre içinde o paranın miktarı ne artar ne de eksilir.

Piyasaya giren her para, ekonomiye hareket kazandırır. Ama faizli kredi olarak girerse hareketlilik uzun sürmez. Çünkü onu, ödeme gününden önce faizi ile birlikte piyasadan çekmek gerekir. Faiz, dolaşımdaki parayı azaltacağı için piyasa, canlılığını kaybeder ve acilen yeni paraya ihtiyaç olur. O da faizli olursa piyasa gittikçe daralır. İşlem tekrarlandıkça kredi ihtiyacı artar ve dolaşımdaki para azalmaya ve fiyatlar artmaya devam eder. Sonunda çöküş başlar.

Fitrat, hür piyasa ister

Mal ve hizmet dolaşımının tam bir hürriyet içinde yapılması gerekir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Müminler, mallarınızı aranızda bâtil yolla değil, karşılıklı rızaya dayalı ticaretle yiyin. Kendinizi öldürmeyin; Allah size karşı merhametlidir. Kim bunu, sınırı aşarak ve yanlışla saparak yaparsa onu bir ateşe sokarız. Bu, Allah'a kolaydır. (Nisâ 4/29-30)

Ticaret, mal ve hizmet satışı şeklinde tanımlanabilir. Bunlarla ilgili sözleşmeler karşılıklı rızaya dayanmazsa ekonomi çöker. Bu yüzden devlet, mal ve hizmetin, serbestçe dolaşmasının önündeki engelleri kaldırmalı, fiyatların hür ortamda oluşmasına imkân sağlamalıdır.

Bir zamanlar Medine'de fiyatlar yükselmiş, Nebîmizden narh koyması istenmişti. Narh, bir malın en çok kaçaya satılabileceğinin yetkili tarafından belirlenmesidir. Bunun üzerine Nebîmiz şöyle demişti:

"Fiyatları belirleyen, daraltan, genişleten ve rızık veren Allah'tır. Benim asıl istediğim, sizden birinizin kanı ve malı konusundaki bir haksızlıktan dolayı benden bir talebi olmadan Rabbime kavuşmaktır."^[10]

Nebîmizin sözü, yukarıdaki ayetin gereğidir. Ayette geçen Kendinizi öldürmeyin emri, piyasaya müdahalenin bir çeşit intihar olduğunu gösterir. Çünkü devletin müdaha-

le ettiği piyasaya daha az mal gelir; kıtlık ve kara borsa oluşur. Serbest piyasada fiyatların artması ise ucuzluğun en iyi habercisidir. Çünkü fiyatların arttığını duyan herkes oraya mal getirir ve kısa sürede bolluk ve ucuzluk başlar.

Serbest piyasada fiyatların artması ise ucuzluğun en iyi habercisidir.

Piyanın serbestçe oluşmasını önlediği için Nebîmiz, malların yolda karşılanıp pazara ulaşmadan alınmasını yasaklamış ve şöyle demiştir: *“Malları yolda karşılamayın da pazara kadar ulaşsın”*. Bir başka hadiste, malını yolda satan satıcının, pazara geldiğinde fiyatı yüksek bulması halinde satıştan cayabileceğini söylemiştir.^[11]

İhtikâr da yasaktır. İhtikâr, sözlükte yiyeceği biriktirip saklama ve pahalılaşmasını bekleme anlamına gelir.^[12] Hanefî mezhebinden Ebû Yusuf'a göre ihtikâr, *“Satın aldığı bir malı, halkın çok ihtiyaç duymasına rağmen satmamaktır”*. Böyle birine, kendine ve ailesine yetecek miktardan fazlasını satması emredilir. Satmaz da ihtikârda direnirse yetkili mahkemeye çıkarılır. Hâkim nasihat eder ve onu tehdit eder, ikinci kez hâkimin huzuruna çıkarılınca böyle yapmaması için onu hapseder, küçük cezalar verebilir ama o malı, ne zorla satabilir ne de narh koyabilir.^[13]

Nebîmiz bu konuda şöyle demiştir:

“Dışardan mal getiren kazançlı olur, ihtikâr yapan da lânete uğrar”.^[14]

“İhtikâr yapan suçludur.”^[15]

Olmayan malı satmak da yasaktır. İnsanlar bu yolla da zarara sokulabilirler. Nitekim bugün emtia borsalarında, olmayan mal satışı yapılmakta ve haksız kazanç sağlanmaktadır. Hakîm b. Hizâm adında bir sahâbi Nebîmize gelmiş ve şöyle demiştir:

“Biri geliyor ve bende olmayan bir malı almak istiyor. Ben de çarşıdan onun için alıp ona satıyorum.”

Nebîmiz buna karşılık şöyle demiş: *“Yanında olmayanı satma”*.^[16]

Yiyecek maddelerinin teslim alınmadan satılması da yasaklanmıştır: Nebîmiz şöyle demiştir: *“Bir taam (yiyeceği) satın alan onu teslim almadan satmasın.”*^[17]

Nebîmiz, mal almaya niyeti olmayan birinin, müşteri gibi davranıp malı övmesini ve müşterileri heyecana getirerek fiyat artışına yol açmasını da yasaklamıştır.^[18] Reklamlardaki abartılı ifadeler bu kapsama sokulabilir. Bütün bunlar, yukarıdaki ayetin emrettiği karşılıklı rızanın hür bir ortamda oluşmasını engellediği için ekonomiyi ters yönde etkileyen bâtil yollardır.

Bunlardan sipariş akdinin yapılamayacağı anlaşılmamalıdır. Sipariş, iki şekilde yapılabilir. Biri selem'dir. “Selem, para peşin, mal veresiye olmak üzere yapılan satış” şeklinde tarif edilir. İşlem, veresiye satışın tam tersine yürür. Malın miktarının, özelliklerinin, teslim yerinin ve teslim tarihinin akit sırasında belli olması şarttır. Şartlarına uygun olarak yapılan bir selem akdi ile ileri tarihte üretilen mallar şimdiden satılmış ve bedeli nakit olarak alınmış olur. İbn Abbas şöyle demiştir:

“Allah'ın Elçisi Medine'ye geldiğinde insanlar iki yıllık, üç yıllık hurma mahsulünü önceden satarlardı. Dedi ki: “Kim bir şeyi önceden satarsa ölçüsü belli, tartısı belli, vâdesi belli olsun.”^[19]

Istisna şeklinde de sipariş verilebilir. Istisna, bir malın üretimi için imalatçıyla yapılan anlaşmadır. İstisna'nın selemden farkı paranın peşin verilmesinin şart olması ile malın teslim tarihinin kesin olmamasıdır. İleri bir tarihte teslim alınacak bir malı şimdiden satın almak fiyatı ucuzlatır. Peşin 100 lira olan bir malın iki ay vadeli fiyatı 110 lira olursa, bedelinin iki ay önceden verilmesi halinde fiyatı 90 lira civarında olabilir. Üretici, üreteceği malı şimdiden satarak kendini rahatlatmış, müşteri de ihtiyacı olan malı daha ucuz bir fiyatla elde etme fırsatı yakalamış olur.^[20] İstisna sözleşmesinin, doğrudan imalatçıyla yapılması şart olmadığından araya diğer tüccarlar girebilirler.

Faiz, ekonomiyi daraltır, zekât büyütür

İnsanlara göre faiz malı artırırken zekât ve sadakalar azaltır. Allah'a göre durum tersinedir; faiz darlığa, zekât gelişmeye sebep olur. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

يَمْحُوقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُزِيهِ الصَّدَقَاتِ

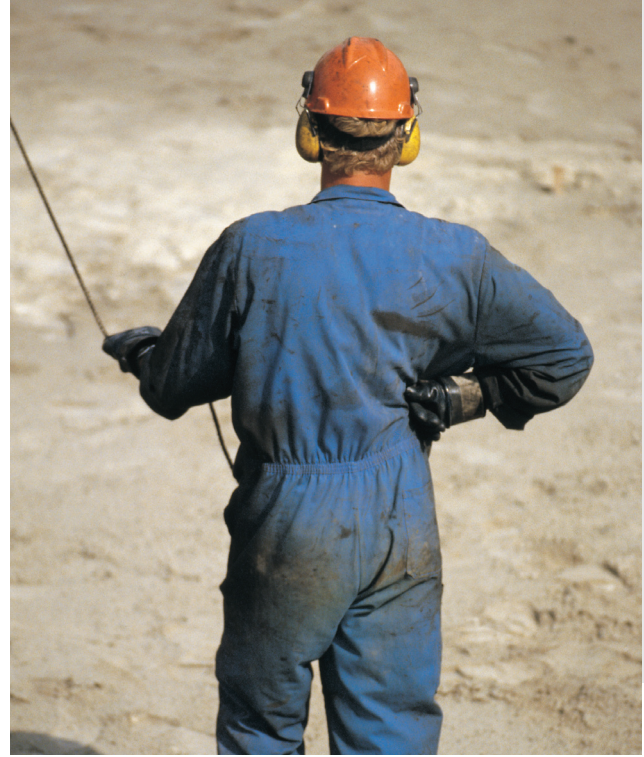
Allah, faizli işleri (er-riba = الربا) dara sokar, zekâtları/ sadakaları (يُزِيهِ=irba eder) büyüme aracı yapar. (Bakara 2/276)

Kök anlamı artma olan "er-riba = الربا", isim ve mastar olarak kullanılır.^[21] İsim olarak faiz, mastar olarak faizli iş anlamına gelir. Çoğulunun olmaması sebebiyle ona, "faizli işler" anlamı da verilebilir. Ayette zekât ve sadakalar için de aynı kökten يُزِيهِ = yurbî kelimesi kullanılmıştır. Yani geliri artırmak için yapılan faizli işlemler darlığa yol açar. Gelir ancak verilen zekâtlarla artar.

Şu ayet de zekâtın, katlanarak büyümeye sebep olacağını bildirmektedir:

İnsanların malları içinde artsın diye faize verdiğiniz şey, Allah katında artmaz. Allah'ın rızasını gözeterek verdiğiniz zekâta gelince işte kat kat artıranlar zekât verenlerdir. (Rûm 30/39)

Parayı kana benzeterek konuyu anlamaya çalışalım. Kan, hücrelere, oksijen ve işlenmiş gıda götürür. Onların ürettiklerini ve atıklarını da alıp ilgili yerlere taşır. Kan azalırsa hücrelere, yeterli gıda ve oksijen gitmez ve vücut hasta olur. Para, yeterli miktarda olmalı, üretilen mal ve hizmetlerin ilgili yerlere gitmesini sağlamak için sürekli dolaşımında tutulmalıdır. Dolaşımdaki para azalırsa insanlara yeteri kadar mal ve hizmet ulaştırılamaz,

üreticiler mallarını satamaz hale gelirler. Bazı iş yerleri kapanır ve piyasada darlık baş gösterir.

Kredi vermek için para, dolaşımdan çekilip biriktirilir ve sadece teminat gösterenlere, borç olarak verilir. Öyleleri az olduğu için geniş kitlelerin kullanımından alınan para, belli kesimlere tahsis edilir. Bu işlem, dolaşımdan çekilen kanın, birkaç organa tahsisi gibi olur ve bütün dengeleri bozar.

Kredi kullananlar, kısa süren rahatlıktan sonra, borcu ödemek için para biriktirmek zorunda kalırlar. Krediyi kullanma süresi, yaptıkları ekonomik faaliyetin bitiş süresine bağlı olmadığı için yeteri kadar para biriktiremez ve borcu yeni krediyle kapatmak zorunda kalırlar. İflas etmemek için, verdikleri faizi maliyetlerine yansıtınca rakipleri karşısında çaresiz kalır ve sıkıntıya girerler.

Faizli sistemde devlet teşviki olmadan önemli yatırımlar yapılamaz. Teşvik kredisi, daha çok enflasyonun altında bir faizle verilir. Devlet, yerli üretimi teşvik için bazı malların ithalatını yasaklar, bazılarını da yüksek gümrük koyar. Genellikle bir kaç firmadan ibaret olan yerli üreticiler mallarını, dış pazarlara nispetle pahalıya satma imkânı elde ederler. Rakipleri olmayacağı için de kalitesiz malı piyasaya sürme fırsatını yakalarlar. Bu da

halkın, devlet eliyle küçük bir azınlığa ezdirilmesi olur.

Zenginler, gittikçe artan iştahlarını tatmin için krediye başvurunca kredi kuruluşlarının kontrolüne girerler. Aldıkları her krediyi, yeni kredilerle ödedikleri için her defasında daha da batarlar.

Önceleri insanlar, biriktirdikleri küçük tasarrufları bankalara koyarlardı. Şimdi kimsenin tasarrufu kalmadığından bankalar, kredi kartı ve tüketici kredileri yoluyla insanların geleceklelerini ipotek altına almaya başladılar. Artık insanların ulaşabilecekleri en yüksek merteye, vasıflı işçi olmaktır. En şanslı olanlar, iş yerlerinin ve fabrikaların sahibi gibi gözüküyor işçilerdir. Çünkü insanlar onları, o iş yerinin patronu sanırlar ama para babaları onları da her an işsiz bırakabilirler.

Arapçada her türlü borca deyn (الدین) denir. Din de deyn kökündendir. Sözlüklerde din (=الدین) kelimesinin öne çıkan anlamı boyun eğme ve karşılık görmedir.^[22] Borç insanı itaate zorladığı için faizli sistem, insanları ve devletleri, para babalarının esiri yapar. Allah Teâlâ, fitrata ters olan bu sistemi, kendine karşı açılmış savaş sayar ve şöyle buyurur:

Faizcilikten vazgeçmezseniz Allah ve Elçisi tarafından açılmış bir savaşla yüz yüze olduğunuzu bilin. Tevbe

ederseniz ana mallarınız sizindir. Ne haksızlık edersiniz, ne de haksızlığa uğrarsınız. Borçlu, darlık içinde ise, rahata çıkıncaya kadar beklemek gerekir. Bilse-niz, başışta bulunmanız sizin için daha hayırlıdır. (Bakara 2/279-280)

**Dolaşımdaki para azalır
insanlara yeteri kadar mal ve
hizmet ulaştırılmaz, üreticiler
mallarını satamaz hale gelirler.**

Nebîmizin şu duayı yaptığı rivayet edilir: *"Allah'ım! Borca yenik düşmekten, düşmana yenik düşmekten ve düşmanları sevindirmekten sana sığınırım."*^[23]

Zekâta dayalı sistemde ise insanlar, vasıflı işçi olmak için değil, daha kaliteli üretim yapmak için çalışırlar. İnsan para üretemeyeceği için yapabileceği en iyi iş budur. Zaten para ne yenir, ne içilir, ne ev ne de elbise olur. İnsanları yaşatan, mal ve hizmetlerdir. Bir ton altınınız olsa ama su ve gıda bulamasanız ölüp gidersiniz. Zekât ve sadakalar, yeteri kadar mal ve hizmete ulaşamayan kesimin ihtiyacını karşılayarak onları hayata bağlar. Bu, kapanan kılcal damarları açık hücrelere gıda ve oksijen götürmeye benzer. Bu sayede vücudun tamamının çalışması sağlanmış olur. Faizli sistem, sebep olduğu sıkıntılar ve pahalılık sebebiyle insanları sürekli ekonominin dışına atarken zekât, ekonominin dışında kalanları ekonomiye kazandırır. Her insan bu duruma düşebileceği için zekât ve sadaka veren, aslında kendi geleceği için yatırım yapmış olur. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

Allah yolunda infak edin. Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. Güzel davranın. Allah güzel davrananları sever. (Bakara 2/195)

Allah yolunda infakın çarpan etkisi olur. Fakir, aldığı zekât veya sadakayı tüketir. Para olarak verilmişse harcar. Meselâ bakkala olan borcunu verir. Bakka onu toptancıya, toptancı işçisine verir. İşçi de ihtiyaçları için harcar. Böylece piyasa yeni müşterilere kavuşur. Gelir ve servet, toplumun her kesimine ulaşır. Para, yarına uğradığı her kişinin işini gördüğünden piyasa can-

Başyazı

Prof. Dr. ABDULAZİZ BAYINDIR

lanır. Yapılan bir liralık harcama, bir süre sonra yedi yüz liralık hatta daha çok iş görmüş olur. Buna sebep olanlar hem sevap kazanırlar, hem de piyasanın canlanmadan dolayı kazanç sağlarlar. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren bir daneye benzer. Her başakta yüz dane vardır. Allah, hayra harcaya kat kat verir. İmkânları geniş olan ve her şeyi bilen Allah'tır. (Bakara 2/261)

Faiz, servetin fakirlerden zenginlere akmasına yol açar. Zekât ise servetin zenginlerden fakirlere akmasıdır. Bu da halkın alım gücünü artırır ve onları piyasanın yeni müşterileri haline getirir.

Faiz darlığa yol açarken infak edilen mal, kat kat artışa sebep olur.

Vergi-zekât ilişkisi

Zekât, Kur'an'da yer alan tek vergidir; temel ihtiyaçların karşılanmasından sonra artan maldan verilir. Üretilen veya sahip olunan mal cinsinden alındığı için ödemesi kolaydır. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

Mallarından zekât (sadaka) al; böylece onları arındırmış ve geliştirmiş olursun. Bir de onlar için dua et; senin duan onları rahatlatır. Her şeyi dinleyen ve bilen Allah'tır. (Tevbe 9/103)

Çardaklı, çardaksız bahçeleri, yemesi farklı hurmaları ve ekinleri, birbirine benzeyen ve benzemeyen zeytinleri ve narları var eden O'dur. Bunlar ürün verince ürünlerinden yiyin. HASAT GÜNÜNDE DE O'NUN HAKKINI (ZEKÂTINI) VERİN. (En'âm 6/141)

Müminler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için çıkardığımız şeylerden hayra harcadığınız şeylerden vermeye kalkmayın! Bilin ki Allah zengindir ne yaparsa güzelini yapar. (Bakara 2/267)

Sadakalar (zekâtlar) sadece fakirler, çaresizler (işsizler), zekât işinde çalışanlar ve kalpleri ısındırılanlar içindir. Bir de esirler, borçlular, Allah yolunda (kamu hizmetinde) ve yolcular (ulaşım) uğrunda harcanır. Bunlar Allah tarafından farz kılınmıştır. Bilen ve kararları doğru olan Allah'tır. (Tevbe 9/60)

Zekât, alt gelir gruplarını vergi yükünden tamamen kur-

tarır, fakirler ve borçlular, karşılıksız olarak desteklenir, sigortaya ve emekli sandığına ihtiyaç kalmaz. Kiradan, enerjiden ve tüketim mallarından dolayı vergi verilmez ve müteşebbisin önü açılır. Faizin sebep olduğu fiyat artışları da olmayınca üretim maliyetleri ciddi anlamda düşer ve uluslararası piyasada çok iyi bir rekabet şansı yakalanır,

Kredi ekonomik faaliyet değildir

Daha sonra 110 lira almak üzere 100 lira vermek, yani faizli borç, ekonomik faaliyet değildir. Ekonomik faaliyet, alınan borcun kullanılmasıyla başlar. Bu faaliyetin borçlanma süresi içinde kârla sonuçlanması garanti edilemediği için faiz, ekonomik faaliyetin başarısını engelleyici bir yüküdür.

Ekonomi borca dayandırılmaz, isterse bir bölümü hibe olsun. Çünkü borcu ödeme tarihi ile ekonomik faaliyetin sonuçlanma tarihi birbirine denk gelmez ve müteşebbis sıkıntıya girer. Vergi, sigorta, kira ve diğer masraflar ve rekabet de devreye girince işverenler mallarını, düşük fiyatla elden çıkarıp hem işsiz hem borçlu konuma düşer ve çalıştırdıkları kişilerle birlikte iş aramaya başlarlar.

İnsanları bu hale getiren para babaları, onların derteriyile ilgilenmediği için bütün yük devlete kalır. Devlet de bu ağır yükü kaldıramayınca vergileri artırır. Yediği, içtiği ve kullandığı şeylerden dolayı vergi vermek zorunda kalan vatandaş ise her geçen gün daha büyük sıkıntılara girer.

Büyük bir kesim üretimden çekilince dışarıdan mal ve hizmet alma ihtiyacı doğar. Bunun için yabancı para gerekir. Gerçek değeri sıfır olan kâğıtlardan veya banka kayıtlarından ibaret olan bu hayali para, borç alınarak ülkenin gerçek değerleri yabancılara ipotek edilir. Onlarla mal alınabiliyor olması, işin bu yönünü görmeyi engeller. Yerli bankaların yaptığını bu defa uluslararası kredi kuruluşları yapmaya başlar ve ülkenin tamamını kendi köleleri haline getirirler. Allah'ın Elçisi şöyle demiştir:

“Felâkete sürükleyen yedi şeyden sakınınız.”

- Ey Allah'ın Elçisi nelerdir onlar?

- Allah'a ortak koşmak, sihir, haklı sebeple olması bir yana Allah'ın dokunulmaz kıldığı bir canı öldürmek, faiz yemek, yetim malı yemek, düşmana toplu hücum yapılacağı sırada savaştan kaçmak ve kötü yolla ilgisi olmayan namuslu mümin kadınlara zina iftirasında bulunmaktır^[24].”

Allah'ın Elçisi bir de şöyle demiştir:

“Allah faizi yiyene ve yedirene lanet etsin.”^[25]”

Sonuç

Son iki asırdır dikkatler, kredi sistemi üzerinde yoğunlaştığı için hür piyasa ve ortaklık sistemi unutulmaya yüz tutmuş, gelir ve servet, hiçbir değer üretmeyen para babalarının eline geçmiştir. Dengeler ancak hür piyasa ve ortaklık sistemiyle düzelebilir. Hiç vakit kaybetmeden faizi kaldırıp kredi sistemini devre dışı bırakmak gerekir. Böylece insanlar ceplerinde yeniden para görmeye, kendilerini ve ülkelerini ipotekten kurtararak hürriyetin tadına varmaya başlayacaklardır.

Notlar

- [1] Çek kelimenin aslı Arapça sakk (الصك) tır. İngilizcede check, Fransızcada cheque şeklinde yazılır. Joseph Schacht, İslam Hukukuna Giriş, (çev: Mehmet Dağ, Abdülbaki Şener), Ankara, 1977, s. 87.
- [2] Nasır Hüsrev Alevî, Sefernâme, (Arapçaya çev: Yahyâ el-Haşşâb), Kahire, 1945, s. 96.
- [3] Erol Zeytinoğlu, İktisat Tarihi, İstanbul 1993, s. 138.
- [4] <http://www.bankofengland.co.uk/about/Pages/default.aspx>
- [5] Dolar, Büyük Laroussa Sözlük ve Ansiklopedi, c. 6, s. 3294.İst. 1986.
- [6] Kolhoz, Büyük Laroussa Sözlük ve Ansiklopedi, c. 11, s. 6885.İst. 1986. Konu ile ilgili olarak eski Sovyet vatandaşı olan Prof. Dr. Rasim OSMANZADE'nin bilgilerinden de yararlanılmıştır.
- [7] Sovhoz, Büyük Laroussa Sözlük ve Ansiklopedi, c. 17, s. 10686.İst. 1986.
- [8] Bkz. Abdulaziz BAYINDIR, Kölelik ve Ca-
- [9] Ahmed b. Faris b. Zekeriya, Mu'cemu mekâyis'ul-luğa, نفق md. Beyrut, tarihsiz.
- [10] Tirmizi, Sünen, Büyü', 73.
- [11] Kâsânî, Alaüddin, el-Bedâi'üs-sanâi fi tertibi's-şerâi', Beyrut [394/1974. c. V, s. 232. Bu konudaki hadisler için bkz. Ebû Cafer et-Tahâvî, Şerhu Maanî'lâsâr, M. Zihni en-Neccâr'in tahkiyiyle, Beyrut, 1407/1987, c. IV, s. 7 vd.
- [12] İbn Manzûr, Cemalüddin Muhammed b. Mukrim [630-711], Lisanu'l-Arab, حكر md. Beyrut trs.
- [13] el-Bedâi', c. V, s. 129 ve 232.
- [14] İbn Mâce, Sünen, Ticârât, 6, Darimî, Sünen, Büyü', 12.
- [15] Müslim, Sahih, Müsâkât, 130.
- [16] Tirmizî, Sünen, Büyü', 19, H. no 1232; Ebu Davud, Sünen, Büyü', 68, H. no 3503; Nesâi, Sünen, Büyü', 60. Metin
- [17] Tirmizî'nindir. et-Tahâvî, Şerhu Maanî'l-âsâr, c. IV, s. 37, konu ile ilgili bütün hadisler burada zikredilmiştir.
- [18] Bkz. el-Bedâi', c. V, s. 232.
- [19] Buhârî, Sahih, Selem 2.
- [20] Abdulaziz BAYINDIR, Ticaret ve Faiz, s. 149 vd. İstanbul 207.
- [21] Bkz. İbn Manzûr, Lisanu'l-arab, c. XIV, s. 305.
- [22] İsmail b. Hammad el-Cevheri, es-Sıhah, [Tahkik: Ahmed Abdulgafûr Attâr], Beyrut 1983, (دين) mad; Ragıp el-İsfahânî, Müfredât, (دين) mad; Lisanu'l-Arab, (دين) mad.
- [23] Nesâi, el-İstiâze 34, c. VIII, s. 265.
- [24] Buhârî, vesâyâ, 23; Müslim, İman 145.
- [25] Buhârî, Büyü' 25; Müslim, Müsâkât, 105. Allah'ın laneti, rahmetinden uzaklaştırması; ikramda bulunmamasıdır.